

Racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*) jako dominantní kořist výra velkého (*Bubo bubo*)

The Black-headed gull (Chroicocephalus ridibundus) as the most numerous prey of the Eurasian Eagle-owl (Bubo bubo)

Petr KAFKA

Gen. Kratochvíla 1014, 549 41 Červený Kostelec; e-mail: petr.kafka@centrum.cz

ÚVOD

O potravě výra velkého (*Bubo bubo*) již bylo publikováno mnoho studií (například CRAMP 1985, BAUER *at al.* 2012), ze kterých vyplývá, že je vrcholným predátorem, který jako oportunista loví zejména hojně se vyskytující druhy zvířat. Jeho hlavní složku potravy na našem území tvoří ptáci a savci ve velikosti od hraboše po zajíce (ČERVENÝ & OBUCH 1999, SUCHÝ 2003, HUDEC & ŠŤASTNÝ 2005). Za potravou létá do 5 km daleko od hnízda (BAUER *at al.* 2012).

Článek popisuje víceletou dominanci racků chechtavých (*Chroicocephalus ridibundus*) v potravě výra velkého přinášené na výří hnízdo v národní přírodní památce Babiččino údolí z racčí kolonie na přehradě Rozkoš vzdálené 6 km a nález racka černo-hlavého (*Ichthyaeetus melanocephalus*) v potravě výra velkého.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ A DISKUZE

Při dohledávání hnízda výra velkého v národní přírodní památce Babiččino údolí (kvadrát 5562, nadmořská výška 300 m, převaha zemědělské krajiny s drobnými lesy) jsem dne 17. 5. 2016 ve stráni se skalními výchozy nalezl hnízdo výra se třemi mlád'aty asi měsíc starými. Hnízdo bylo velmi nápadné množstvím bílých velkých i drobných per, které zde zůstalo z ulovené kořisti. Jednalo se o peří racků, které pod mlád'aty tvořilo spolu s racčími kostmi ze všech částí koster vrstvu asi 15 cm vysokou. Jiné zbytky potravy se na hnízdě nenacházely. Již při této kontrole byl na okraji hnízda nalezen racčí kroužek, a proto jsem na podzim hnízdo důsledně prohledal i pomocí minohledačky. Podařilo se najít odečítací i kovové kroužky celkem čtyř racků. Podle výsledků z kroužkovací stanice se jednalo o tři racky chechtavé a jednoho racka černo-hlavého, původ ptáků byl v Polsku a Německu a stáří kroužků bylo mezi dvěma až sedmi lety od jejich nasazení na racky. Výří tuto kořist přinášenou mlád'atům preferovali po dobu minimálně tři let. Dohledané hnízdo použité v roce 2015 obsahovalo rovněž racčí peří a hnízdo se třemi mlád'aty nalezené v roce 2017 obsahovalo zbytky stejné kořisti, avšak v menší míře než v roce 2016. Dne 15. 5. 2020 jsem na lokalitě kontroloval hnízdo se dvěma mlád'aty (opět ve stáří cca měsíc), nicméně na hnízdě již žádné zbytky z racků nalezeny nebyly. V letech 2014, 2018, 2019, 2021 a 2022 nebylo hnízdo nalezeno, nebo nedošlo k vylíhnutí mlád'at.

Nejbližší hnízdní kolonie racků chechtavých se nachází na dělicí hrázi přehradní nádrže Rozkoš u České Skalice (kv. 5662, nadmořská výška 300 m) ve vzdálenosti 6 km

a čítá dlouhodobě kolem 3 000 hnízdících párů racka chechtavého (V. Koza *in litt.*). Ačkoliv raci proletují údolím řeky Úpy za potravou až na skládku v Bohuslavicích nad Úpou ve vzdálenosti 20 km a jsou při přeletech přímo přes hnízdiště výrů pozorováni i v pozdních večerních hodinách, je s ohledem na loveckou strategii výrů předpokládáno, že výři racky loví spíše během noci na zemi v kolonii. Tomu nasvědčuje i agresivní chování racků vůči atrapě výra na této lokalitě, které při jejich odchytu za účelem kroužkování využíval V. Koza (*in litt.*), a které na jiných lokalitách zaznamenal v mnohem menší intenzitě. Lovecké teritorium se rozkládá zpravidla do 5 km od hnízdiště (BAUER *et al.* 2012). Za předpokladu, že výři loví nocující racky přímo v hnízdní kolonii, se zdroj potravy nacházel ve vzdálenosti až 6 km od hnízda. V. Koza (*in litt.*) odhaduje, že v kolonii na Rozkoši je přibližně 1 % dospělých racků okroužkovaných. Za ideálního stavu, když v roce 2016 pár výrů ulovil minimálně čtyři racky s kroužky, by teoreticky výři přinesli mláďatům několik set racků za období krmení a několik jedinců racků denně. Tento výpočet je však pouze teoretický a celkové množství přinesené potravy nelze blíže odhadovat.

VONDRÁČEK (1983) sledoval potravní chování výrů v severních Čechách v letech 1962–1979. Zmiňuje zálety za potravou do vzdálenosti 3,5 km od hnízdiště a dokládá pozorování, kdy výr zaletoval i na hnízdiště racků, tedy na místo s vyšší možností získání kořisti. Racek byl u tohoto hnízda v potravě zastoupen 3,7 %. Na jiném hnízdišti v Polomených horách v chráněné krajinné oblasti Kokořínsko–Máchův kraj byly nalezeny na výřím hnízdě zbytky až 85 racků tvořících 14 % potravy. Hnízdo výra s mnoha zbytky racků našel i A. Jelínek (*in verb.*) v roce 2002 u přehradní nádrže Jesenice u Chebu. Hnízdo výrů bylo ve vzdálenosti 1,5 km od rací kolonie. O racku chechtavém jako hlavní složce potravy se v roce 1939 na Českolipsku zmiňuje MÄRZ (1940), konkrétně udává 24 jedinců na jednom hnízdě. Racka jako dominantní potravu zmiňuje i HUDEC & ŠŤASTNÝ (2005), v případě výrů z hnízdišť u Dubé na Českolipsku, kteří zalétali lovit racky v kolonii na Novozámeckém rybníku vzdálené dokonce 8–10 km od výřích hnízd.

V oblastech, kde se raci vyskytují a hnízdí, se v potravě výrů pravidelně vyskytují. Například ČERVENÝ & OBUCH (1999) uvádí 1,89% podíl racků v potravě výra v jihozápadních Čechách. Racek chechtavý byl okrajově v potravě výra zaznamenán i v Itálii (MARCHESI *et al.* 2002). Rovněž údaje publikované z Českolipska (MÄRZ 1940, HONCŮ *et al.* 1974, ANDRESKA *et al.* 2021) uvádí racka chechtavého jako pravidelnou součást kořisti v letech 1939, 1967–1972, zatímco v roce 2018 na stejné lokalitě jen sporadicky, zřejmě s ohledem na vymizení druhu jako hnízdícího v oblasti. Naopak studie potravní ekologie výra v Jeseníkách (SUCHÝ 2003) racky dlouhodobě vůbec neuvádí.

Racka černohlavého jako kořist výra jsem nezaznamenal v žádné literatuře, a tak je mé zjištění zřejmě prvním potvrzeným případem predace tohoto druhu. S ohledem na malou početnost v hnízdní kolonii na Rozkoši (cca tři páry) se jedná spíše o náhodné zjištění. U jiného z páru výrů, který hnízdí v okolí Rozkoše, jsem racky nezaznamenal a nezjistil je dlouhodobě ani T. Diviš (*in verb.*).

SOUHRN

V letech 2015–2017 byla zjištěna dominance racků chechtavých (*Chroicocephalus ridibundus*) v potravě páru výrů velkých (*Bubo bubo*) hnízdícího v národní přírodní památce Babičino údolí. Lovit racky tento pár zalétal do hnízdní kolonie racků na přehradě Rozkoš ve vzdálenosti až 6 km od výřího hnízdiště. Racek černohlavý (*Ichthyaelus melanocephalus*) byl zcela nově zjištěným druhem v potravě.

SUMMARY

In the years 2015–2017, the dominance of Black-headed gull (Chroicocephalus ridibundus) was found in the remnants of prey in a pair of Eurasian Eagle-owl (Bubo bubo) nesting at the Babičino údolí National Nature Monument, District of Náchod. This pair of Eagle-owl flew to the nesting colony of Black-headed Gull on the Rozkoš dam, at a distance of up to 6 km from own nest. The presence of remnants of Mediterranean Gull (Ichthyaelus melanocephalus) on Eagle-owl nest was recorded for the first time at least in the Czech Republic

LITERATURA

- ANDRESKA J., OBUCH J. & KURKA P. 2021: Potrava výra velkého (*Bubo bubo*) na Českolipsku ve třech periodách v období 1939–2018. *Sylvia* 57: 39–51.
- BAUER H. G., BEZZEL E. & FIEDLER W. 2012: *Das Kompendium der Vögel Mitteleuropas. – Einbändige Sonderausgabe der 2. vollständig überarbeiteten Aufl. 2005.* Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg, Wiebelsheim.
- CRAMP S. 1985: *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and Africa: The Birds of the Western Palearctic: Volume IV: Terns to Woodpeckers.* Oxford University Press, Oxford.
- ČERVENÝ J. & OBUCH J. 1999: Rozbor potravy výra velkého (*Bubo bubo*) v jihozápadních Čechách se zvláštním zaměřením na savce (Mammalia). *Lynx* 30: 35–60.
- HONCŮ M., KNOBLOCH H. & VONDRÁČEK J. 1974: K potravě výra velkého (*Bubo bubo*) na severočeských hnízdištích. *Sborník okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná* 4: 65–79.
- HUDEC K. & ŠŤASTNÝ K. (eds) 2005: *Fauna ČR, Ptáci II/2.* Academia, Praha.
- MARCHESI L., SERGIO F. & PEDRINI P. 2002: Costs and benefits of breeding in human-altered landscapes for the Eagle Owl *Bubo Bubo*. *Ibis* 144: 164–177.
- MÄRZ R. 1940: Querschnitt durch eine mehrjährige Nahrungskontrolle einiger Uhupaare. *Beiträge zur Fortpflanzungsbiologie der Vögel* 16: 125–135, 166–173, 213–222.
- SUCHÝ O. 2003: Příspěvek k poznání potravy výra velkého (*Bubo bubo*) v Jeseníkách v letech 1955–2000. *Buteo* 13: 31–39.
- VONDRÁČEK J. 1983: Příspěvek k potravní ekologii a složení potravy výra velkého na severočeských lokalitách. *Sylvia* 22: 39–54.